

Արտահերթ նախազահական
ընտրություններում ընտրելով
(Եւ նախընտելով) ՀՀ կա-
չաղեց Ոորեց Քոչարյանին, հայ ժո-
ղովուրդը երկու կարեւորագույն իր-
դություն արձանագրեց միջազգա-
յին հանրությանն ի լուր. Նախ, հա-
ստեց Յայաստան-Ղարաբաղ, հա-
յաստանցի-ղարաբաղցի բուծովի
տարանջատման սնանկությունը վե-
րահաստանավ, որ հավատաին է

Ծի Օրան անծնական վիրավորանից
Տարրերը Երկրի բաղաւական գործըն
թացների հիմուն չդնելու համար
Այդ տեսակետից մտահոգիչ է, սա
կայն, Թոշարյան-Սանուկյան փոխ
հարաբերությունների հեռանկարը
ըստ որում, ոչ թե Թոշարյանի
«Վիթմիսնդրության», այլ Սանուկյա
նի իրեւ սկզբունքայնության գերա
գույն դրսեւորում Ներկայացվող կու¹
տության, ճկունության բացակայու

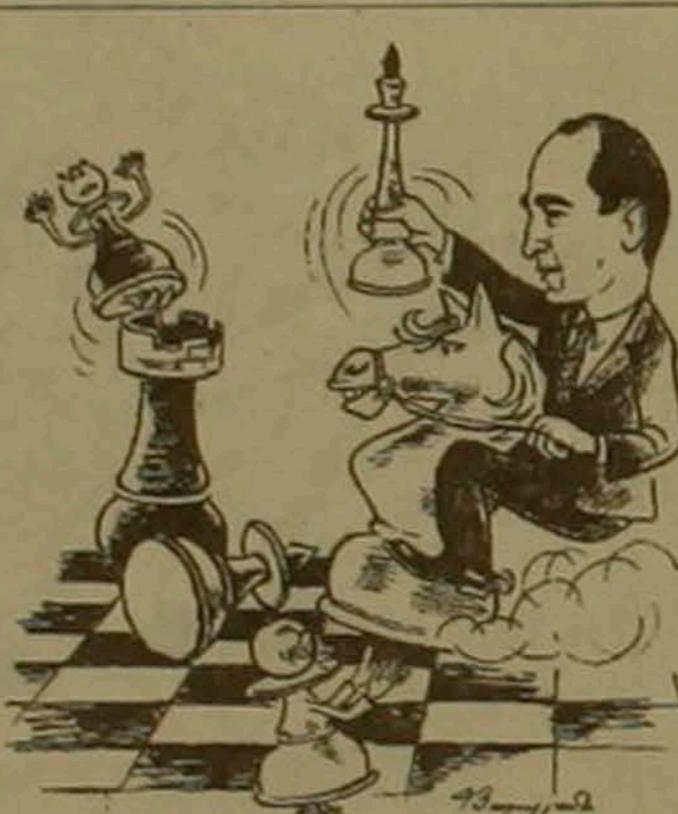
չ, որ Առքեւ Քոչարյանն ինը ուժեղ դի դիրքերից, փորձի հաշության ծեռ սեկնել ընդդիմության նախ կին միասնական թեկնածուին, նա նավանդ, որ նախազահի «թիմում» ոչ երկրորդական տեղ գրադարձնող Աղվան Վարդանյանի «ընտրություններից առողջ ուժերի համախմբումով դուրս գալու» խոստում դարձ նակող հայտարարության ֆոնի վրա Առավել կարեւոր է Քոչարյան-Դե-

դժկար է դատպութացնել ավերկ ըստ դիմության ճամբարում եւ բուռն հաղաքական գործունեության ոլորտում առհասարակ. Երան դեկավար աշխատանի 1,5 տասնամյակի փորձառությամբ եւ երեկի թե բնածին ողջամտությամբ, տրամադրանական կյի-ներ տեսնել Պայաստանի խարխչված տնտեսությունը ոտիի հանողների «Քի-մում» (որտան էլ որևէ Ղեջիրճյանն առարկի, թե ինը Ֆուլբրուկս կամ

Քաղաքական շախմատ՝ առաջնութեան խաչտակի բայլերով

Արցախը Հայաստանի մասը ճանաչելու հայկական խորհրդարանի 1989 թ. որոշմանը Երևանու, հիմնավորաբես մերժեց արցախյան հակամարտության կարգավորման փուլային-եռանախագահական անընդունելի տարբերակը եւ այդ խնդրում հայաստանյան կողմի որդեգրած գիրողամտությունը ժողովրդին դատադրված Սահմանադրությունը «կրծով դատավանելու» փոխարեն դահլանելով Տերդեւրոսյանական վարչախմբի իրաժարականին նախորդած իրադարձությունների տամարանությունը Հակառակը կնօւնակեր, որ Հայաստանը հոգնել է 10-ամյա ժամանումից եւ դատաստ Արցախը հանձնելու հայոց աշխարհի այդ բեկորը «հունտելու» դա-

բաս «զիշաշիշների» ողորմածությանը, ինչը վերջի սկիզբը կլիներ արցախյան գոտեմարտում։
Անեն ինչ լավ է, անըուշ, եթ լավ է վերջանում, սակայն արտահերթ նախազահական ընտրությունների «happy end»-ը նույնան բարեհարող շարունակություն է դահանջում։ Եկ առաջըն ուրերս սերըն «ճակատում», ուր խաղաթական ուժերի համախմբման եզակի հնարավություն է ստեղծվել։ Այդ համախմ

թյան խորապես կերում ԱԺԸ նա
խազահն, ի տարբերություն կոմկու-
սի առաջնորդ Սերգեյ Բադայանի
որն արժանադատվորեն ընդունեց-
դարտությունը, քարունակում է
ոյահոլանել Ենդացածի ուղղագիծ
զործելակերողը. «ամրապնդելով»
ոռզասօծ ըսդդրսության դրությոց
-ինչ որ աքսուրակա ժողովրդավարու-
թյան համար իգուր նաւունչողի» ան-
հեռանկար կեցվածից Բացառված

միրճյան հարաբերություններ «բալանսի» ծելավորումը։ Ղեմիրճյանը, ամենայն հավանականությամբ, ի վեցու կընուհավորի հաղթանակած Մրցակցին, սակայն առաջն ծանրութերեւ է անում դարտությունը խախտումներով եւ կեղծիներով արդարացնելու հնարավորությունը զանգվածային կեղծիներ եղել են, բայց դժվար աղացուցելի են, Խանզի ժողովուրդն իր «ահարեկված է»։ Դաջողության փոքր հավանականություն ունեցող այս մարտավարության «ոեզնանսն» ի վեցու մարելու է սահմանափակվելով դժողովությունների ալիևի տեղային դրսերություններով, Խանի որ կոմկուսի նախկին առաջնորդի իրաստությունը կասկած չի հարուցում Կարեն Ղեմիրճյանն ունի հայ ընտրողների 40 տոկոսի վատահությունը, եւ այս հանգամանի անտեսումն անբույլատեի-«Շեղություն» կիներ նորմնից նախազահի համարնակչության մի սպար հաւաքի աջակցությունը վայելող գործիք առաջ գործությունության ռասաղա տասխան դաշտի, հասարակության խղաթական բեկուացման աղբյուր կինի, եւ Խանի որ որն Ղեմիրճյանին

բասկետբոլիս չէ). Ինչողիսի՝ կարգավիճակով, դժվար է ասել, քանի որ թեսության առաջին դեմքն այդ հարցում կաւկանդված կլինի, թերեւ, «թիմակիցների» մոտեցումներով։ Ընտրությունը, սակայն, հատկապես նրանն է, որովհետեւ եթե կառավարությունն աշխատող նախազահութեղ ծեռի հույժ կարիք ունի, առա ուժեղ կառավարությունն իր հերթին ցանկալի է նախազահի համար թերթես Կարեն Ղեծիրճյանն իր հերթին, հավանաբար, սեփական խաղաքարեւն ունի, եւ, ըստ այդմ իրադարձությունների զարգացում իր կազմած սցենարով առաջ մղելու գործիք։

«Շաղամական շախմատով» զբաղվելը, սակայն, անընորհակալ գործ է Այնուամենայնիվ հուսանք, որ 1998-ի հանգուցային զարնանամուտը համադատախան շարունակություն կսահանա առաջիկա օրերին եւ տարիներին։ ՀՅ Երկրորդ նախազահի Ոորեւս Թոշարյանը, բացի իր նոր դաշտումի դատապահանատվության ծանր բեղից, «ծանրաբեռնված է» նաև արցարսցիներին - ասորով չթողնելու» գերծանը դարտավորությամբ։

HELPING CHILDREN

ԱՊԻՏԱԿԻ ԵՐԿՐՈՎԱՐԺ - 10

Կառուցեցին «Էժան, արագ, որսկով», փլուզվեց միանգամից

Դեկտեմբերին կլրանա Սովհակի երկրաշրջի 10-րդ տարելիցը՝ ՀՀ կառավարության հատուկ որոշմամբ կիրականացվեն այդ տարելիցին նվիրված մի շարժ միջոցառումներ, այդ թվում կանցկացվեն նաև միջազգային եւ հանրապետական գիտաժողովներ, որոնցում գիտական վերլուծության կենքարկվեն տեղի ունեցած աղետի բոլոր հայեցակետերը եւ կնշվեն աղազայում նրա չկրկնման միջոցառումների նոր ձևարկեր:

անձնար ուր ժագրցը:

1988 թ. դեկտեմբերի 7-ի աղեսն ունեցել է մի շար դատավոներ: Դրանցից երեսն երես հիմնականներ:

ասընդհայ հրանցվող «կառուցել ենան, արագ եւ որակով» հանրահայք կարգախոսից: Եժանության մոլուցը հասել եւ ամբ պատճառին որ հայու

Առաջին գլխավոր օրյեկտիվ դաշտաց, հիարկէ, Երկրաշարժի անհամեմատ մեծ ուժնությունն էր, որի կանխագուշակումը դեռևս անհրական է: Երկրորդ հիմնական դաշտաղը նախկին խորհրդային համակարգի շինարարական համալիրի նախագծան, կառուցման եւ շինահարության որակի Վերահսկողության ոլորտի լուրջ բերություններն էին: Այս հանգամանին առաջին հերթին Վերաբերում է նախկին ԽՍՀՄ սեյսմակայուն շինարարության նորմատիվային փաստարդերին, որոնց հիման վրա նախագծվող ու կառուցվող շինարարությունները չեին կարող աղահովել ավերիչ Երկրաշարժի ժամանակ նրանց համարատախան հուսալիությունը: Նախագծման նորմերում Երկրաշարժի ժամանակ կառուցվածի քույլատելի վնասվածքների մակարդակը շատ ավելի բարձր է նախատեսվում, բավարար ուշադրություն չէ դարձվում կառույցի սեյսմակայունությանը եւ տեղանի Երկրաբանական դայմանների խիս փոխադրությունը: Շինմոնտաժային աշխատանիներն իրականացվում էին լուրջ խախտումներով, իսկ շինարարության որակի հոկողությունը կրում է ծեւական բնույթ:

հասարակարգին Այս իրարամերժ կարծիքների կադակցությամբ Սղիտակի Երկրաշարժի աղետալի հետեւանների հիմնական դատապահներն է ներկայացնում Երկրաշարժազիտուրյան Եւ Երկրաշարժակայուն շինարարության բնագավառի հայտնի մասնագետ, ակադեմիկոս. Երեւանի ճարտարադեսա-շինարարական ինստիտուտի շինարարական մեխանիկայի ամբիոնի վահականաց և Խօնակաց քայլության մասին առաջարկությունը:

Սյու հանգամանքը, որը նույնականի է ու ուժավորված, կաղված է խորհրդային տարիների ժինարարական համալիրի վերաբերյալ հաղթեց որոշումներ ընդունելուն հետ:

Կած նախագծերը չնշին փոփոխություններով դարձադրվում են սեյսմիկ ցցաններում կիրառելու համար, ինչպես եղավ հենց նույն աղեքի գոտում 111 սերիայի 9 հարկանի բնակելի տների հիմարարության հետ, որոնք Գյումրիում բոլորը, ուղարք 130 տեսներ, Երկրաշերժի ժամանակ հիմնվին փլուզվեցին։ Ընդ որում այդ տեսների մինչերկրաշերժային ժամանակաշրջանի հզոր թիջների օգնությամբ դինամիկական փորձարկումների արդյունքները նույնութեա առացեցին դրանց հանգույցների կոնստրուկտիվ լուծումների մի շարք լուրջ թերություններ, որոնց վրա ուշադրություն դարձրին նաև հանրադեսական եւ միության առաջատար մասնագետները։ Բայց, չնայած այս ամենին, հանրադեսության Պետքին

այդ կոնստրուկցիաները երաշխավորեց զանգվածային կիրառության ՆԵՐԻ, որ երկրաշարժից անսիրացնելու հետո Միության մի մեջ խումբ հեղինակավոր մասնագետների հատուկ որոշմամբ արգելվեց այդ ժեների շնարարությունն ամբողջ ԽՍՀՄ սեյմիկ ցուցանիւնը:

Սոլիստակի աղեքի երրորդ հիմնական դասձառը, մեր կարծիով, աղետին դետուրյան չնախաղաւասվածությունն էր: Երկրաշարժից հետո առաջին ժամերին եւ օրերին մենք չունեինք ոչ փրկարար արհեստավարժ ջոկատներ եւ ոչ էլ փրկարար աշխատանիներ իրականացնելու համարյատասխան տեխնիկական միջոցներ ենկ արտասահմանից այսպիսի ջոկատները եւ մանավանդ տեխնիկական միջոցները բնականաբար հասան աղետի գոտի արդեն քավական ոււշացած: Այնինչ արհեստավարժ փրկարար ջոկատների եւ տեխնիկական միջոցների առկայության դեմքում հարյուրավոր մարդկանց կյանք կփրկվեր: Պետությունը ոչ միայն ինք չէ նախաղաւասվել Երկրաշարժին, այլև չէ նախաղաւասվել բնակչությանը:

բյանն աղետներին դիմակայելուն։
Բնական աղետների դեմ դայլարի
համաշխարհային փորձը զույց է տա-
լիս, որ այս բնագավառում բնակչու-
թյան բարոյահոգեքանական նախա-
դատրասվածությունը եւ անվտան-
գության տարրական հմտություններին
Վարժեցնելը զգալի չափով նվազեց-
նում են աղետի կործանարար հետ-
ևանները։ Այսողևս որ, ընդունելով
նախկին խորհրդային համակարգի
անժխտելի նվաճումները, չուցեմ է սո-
ուանալ նաեւ այդ բնագավառում ե-
ղած, եւ մինչեւ օրս մեզ ժառանգու-
թյուն մնացած լուրջ բացքողումները,
որոնք կոնկրետ մեր ժողովրդի համար
մեծ բվով գոհերի եւ նյութական կո-
րուսների դաշտան դարձան

ԲԱՅՈՒ, Յ ՍՊՐԻՆ, ԱՐՄԵԼՊՐԵՍ
Վերջին ժամանակներս տեղեկու-
թյուններ են տարածվում Նախից-
ւանի հնանազար Դանրադեսությու-
նից բնակիչների թուրքիա արտա-
գաղթելու մասին։ Այդ լուրերը ճշտ-
լու համար «Ազատություն» ռադիո-
կայանի թղթակից Խազարը հեռա-
խոսով դիմել է Թուրքիայում գործող
Ադրբեյջանական մավորականու-
թյան ընկերության նախագահ Սա-
մեդրեյլուն Վերջինս ասել է, որ Են-
կայում Թուրքիայում ամենից առաջ-
նազարդողներ կան Նախիցւան-
ից, որի դաշնապահ Ադրբեյջանի տն-
տեսական ծանր դրությունն է։

Նախիցեանի Միլի մեջլիսի մամ-
լո ծառայությունը հերքում է նախի-
ցեանցիների Թուրքիա զաղթելու
փաստը։ Սամեղբեյու խոսւերով,
Երանք ստիպված են ասել իննակար

Կողմից անմիջապես խիս միջոց
ներ են ծերանարկում:

Այսօր Աղրեցանը կարելի է համատել Ալիեւի ընտանեկան ընկերության հետ։ Այս կարծիքին են բոլոր վարանդիներն ու հարկադիր տարագիրները, և անհի որ Ալիեւի բոլոր ազգականները Աղրեցանում գործում են ըստ իրենց ցանկությունների, և ամահելով օրենքը Միեւնույն ժամանակ նրանի կողոպտում են Աղրեցանի հարսությունները, եւ ոչ մի ուժ չի կարող լցորեն հակազդել նրանց Յնարակոր է, որ Թուրքիայում նույնութեան գոյնւթյուն ունեն հարազատական կադերի մեկ-երկու դեմք դատասխանատու դատուններում, բայց այդ երեսույթը աշխարհում ոչ մի տեղ այնուեւ չի ծաղկում, ինչու Աղրեցանում։

Կերպին ժամանակներս աշխու-

րազահ Ալիեւն ասել էր, թե իր որդին խղափականությամբ չի զբաղ Վում եւ ընտրություններում չի ըվեարկվի։ Սամեղբելին ասել է, թե չի հավատում Ալիեւի խոսներին, և նի որ Երբ Վերջինս գքաղեցեց նախազահի դատունը, աղայ Ժողովրդին խոսացավ Երեւ ամսվա ընթացում լուծել Պարաբաղի հարցը Բայց անցել է հինգ տարի, իսկ հացը ոչ միայն չի լուծվել, այլեւ, ընդհակառակը, հետ է ընթացել Միեւնույն ժամանակ տնտեսական, և դատական, ուազմական բնագավառներում ժողովրդի հոգեկան ընկնդվածությունը հիմք է տալիս չհավատալու նախազահին։ Եվ այսօր է Ալիեւն իրավունք չունի իր թեկնածությունն առաջադրելու նախազահի դատունի համար, և նի որ նրա անունը կաղկում է

Թուրքիայում ամենից շատ
սերգառողնութ՝ Եախիջեանից

ԲՐԱՅԱՆ ԱԼԻՔ

թյան մասին, Խանի որ ներկայիս դե-
կավարության խղաթականությունը
կառուցվում է կեղծիքի վրա։ Այսօ-
թութիւնի բոլոր խոռոր խղաթնե-
րում կարելի է հանդիպել աղրե-
ջանցիների։ Նրանի այստեղ են զա-
լիս, որդեսզի ընտանիքի համար
աղրուատի միջոցներ հայթայթեն։ Ա-
ռանձնադես շատ են եկվորները
Նախիջեւանի Իննավար Դանա-
դետությունից։ Նրանի հարկադրված
են հեռանալ խղաթական հալա-
ծանիք եւ կիսանադ գոյության
դատճառով։ Եթե օքաններում ուե-
լլ մեկը դժգոհություն է հայտնում
կառավարության դեմ, առա օքա-
նի ոստիկանադեսը ստառնում է
Դան եւ նրա ընտանիքին Այստես օ-
դիակ «Ճարշացամ» Նորմաքանական
ծալիա կուսակցության եւ «Սուսա-
վարի» շատ անդամներ ստիղված
հեռացել են իննավար հանրադե-
տությունից Թերեւս աշխարհագրա-
կան դիրքի դատճառով Նախիջեւա-
նում հալածաններն ու ճնշումը է
ավելի խիս են իրականացվում։
Նախիջեւանում խղաթական գոր-
ծունեության համար դայմանները
շատ ավելի ծանր են, Խան Բալվում,
Խանի որ իննավար հանրադետու-
թյան դեկավար Թալիբովը Ալիեւի
ազգականն է Եվ աննշան իսկ դժ-
գոհության դեմում նախագահի

ժագել է Ալիեվի ուղու Խլսամի, և
դամական զործությունը Պա-
բացաւություն է նախագահական
ընտրություններով Շատ հավանա-
կան է, որ նա առաջադրի իր թեկ-
նածությունը Սակայն չոեմ է մո-
ռնանալ, որ Երբ աղրբեջանցիները
զոհվում են դատելազմում. Ի Ա-
լիեվը զվարճանում է Սոսկվայի
խաղատներում. Այդ մասին ինին է
ասել 1991-92 թվականներին «Այ-
նես» հեռուստատեսությամբ. Թղթա-
կից խագարն ավելացրել է, որ ի-
րենց դատվիրակության հետ կայա-

ՍԱԿ-ի մանկական հիմնադրամի՝ Ցուցանշի ՏՎԱՐՆԵՐՆ Վ, ՇԵԼԿԱՅՈՒՄ ԻՐԱՒԹՅՈՒՆ 5 ՏՎԵԼԿԱԿԱՆԻց ՎԻՆԻ 960 ԽԱԶԱՐ ԵՐԵՒԱՆԵՐ (ՎԻՆԻՔԻ ԽՐԱՖԻՆԵՐԻ ՄԵԿ ԵՐԵՐՆԵՐԸ) ՏԱՊԱՐՊՈՒՄ ԵՆ ՄԵՏԱԿԱՆ ՔԵՐԱՍՆՈՒՄԻց, ԱՄՍԱԼԿԱՆ ՄԱՒԱՆՈՒՄ Է ՄԻՆչԵՒ 5 ՏՎԵԼԿԱԿԱՆ 5750 ԵՐԵՒԱՆ, ՄԻՆչԵՒ 25 ՏՎԵԼԿԱԿԱՆ ԵՐԵՒԱՆԱՐԴՅԵՐԻ 25 ՏՈԿՈՒԾ ՔԵՐԱՍՆՎՈՒՄ Է. ԽՄԵԼՆ ՉՐԻ 40 ՏՈԿՈՒԾ

աղտոված է:
Դարձարություններից գերծ իրավան
իհվանդանոցներում փորհարինից եւ
սակավարյունությունից մահացող երե-
խաների հոգեվարժը ի վերջո հուզեց ա-
րեւմուտցիներին: 1996 թ. դեկտեմբերից
ՄԱԿ-ը Իրամին քույլատեց վեց ամսում
արտահանել 2 մլրդ դոլարի անժամակ
նավք, իսկ այս տարվա փետրվարին
քույլատելի գումարը հասցեց 5,2
մլրդ դոլարի: Այդ գումարի 66 տոկոսը
հատկացվում է սննդամբերի ու դեղո-
րայի գնճանը, 30 տոկոսը՝ Բուվերին
ու ազմառուգանների վճարմանը եւ 4
տոկոսը՝ Իրամում ՄԱԿ-ի գործողություն-
ների ֆինանսավորմանը: Բայց նավքի
այդ արտահանումը աննշան չափով է
ազդում ՄԱԿ-ի թեսնարգելի տեսական
հետեւանների վրա, որը վերջին 8 տա-
րիներին խայբանում է երկրի սոցիալա-
կան կառույցը, առանց սասանելու
սաղոամ Յունեյնի իշխանությունը.

Ինչողիսի՞ն դայմաններում է մեծանուս իրավունքի մատաղ սերունդը։ Վերաբերելով 1980-88 թթ. իրանա-իրավան անհմաս եւ ահավոր դատապահի սարսափները, երիտասարդ իրավունքը հետագա տարիներին զգացին «ամերիկացիների դաշտման» հետպատճառ չխափորությունն ու գրկանները. որոնք դաշնառարանվում են Զու-

ցած հանդիդաման ժամանակ նա-
խազահ Ալիեւն ասել էր, թե իր որ-
դին բաղախականությամբ չի զբար

Վում եւ ընտրություններում չի
լվեարկվի. Սամեղբելին ասել է, թե
չի հավատում Ալիեւի խոստեհին, և
ո՞ն որ երբ Վերջինս զքաղեցրեց նա-
խագահի դաւանուր, առա ժողովր-
դին խոստացավ երեք ամսվա ըն-
թացնում լուծել Պարաբաղի հարցը
Բայց անցել է հինգ տարի, իսկ հա-
զը ոչ միայն չի լուծվել, այլեւ, ընդ
հակառակը, հետ է ընթացել Միեւ-
նույն ժամանակ տնտեսական, և
դաշական, ռազմական բնագա-
վառներում ժողովրդի հոգեկան
ընկճպածությունը հիմք է տալիս
չիավատալու նախագահին: Եվ այ-
սօր Դ. Ալիեւն իրավում չունի ի-
թեկնածությունն առաջադրելու
նախագահի դաւանուի համար, և
նի որ Երա անունը կաղովում

Մինսկում այրեցին Ռուսաւանի Պատության դեմական դրույթ

ՄԻԱՆԱԿ, ՅԱՊՐԻԼ ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ Մինսկում աղրիլի 2-ին տգեղ միջադեղով մոայլ վեց Բելառուսի եւ Ռուսաստանի ժողովուրդների միաբանության օրվա տոնակատարությունը՝ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը հաղորդել է, որ Բելառուսի մայրաքաղաքի կենտրոնական հրապարակներից Մեկում Բելառուսի արմատական ազգայնական ժողովրդական ծակատի ծայրահեղականութեն տրամադրված մի խումբ կողմնակիցներ ոսերով կոխվեցին Ռուսաստանի Դաշնության ղետական դրույ, իսկ հետո այրեցին։ Միլիցիայի աշխատակիցները չեն միջամտում անկարգությանը։ Բայց, ինչողև ասաց իրավակարգի դահաղաններից մեկը, «այդ նողկալի ծեռնարկման բոլոր մասնակիցներն իրենց հայտնի են, եւ նրանք անդայման կրոնվեն ու կղատժվեն»։ Փոքր-ինչ ավելի ուշ հավաքվածներին դիմեց Բելառուսի ժողովրդական ծակատի դարագլուխներից մեկը՝ Յուրի Խադիկոն։ Նա իր ծակատի կողմնակիցներին խնդրեց «սահմանազավել միաբանության օրվա տօնակատարությունից եւ հանգիս ցրվել»։ Նրա խոսքերով, երկու երկրների միությունն ստեղծվել է առանց Բելառուսի ժողովրդի մասնակցության, եւ, «վնասից բացի, ոչինչ չի տվել բելառուսի ժողովրդին»։

Քինքոսի ծախսած 40 միլիոն դոլարը
ջուրը շընկավ

Հ ԱՊՐԻԼ, BBC Նախագահ Քիմքոնի գործը հետաքննող անկախ դատախազ թեսներ Մթար հայտարարեց, որ կարունակի իր աշխատանքն անկախ այն բանից, որ ԱՄՆ-ի նախագահի դեմ սեփական նկրտումների մեղադրանքով Փոլա Զոնսի հայցը մերժվեց դատարանի կողմից: Դատավոր Սյուզան Վերեր Ռայթը հայտարարեց, որ Փոլա Զոնսի վկայությունները նախագահ Քիմքոնի վարչը բռնութագրում են որդես վիրավորական, սակայն դրանցում չկան հայցվորի դեմ ուղղված սեփական նկրտումներ: Դատարանի որոշումը շատ անսուժանի էր բոլորի համար: Եթե Աֆրիկայում գտնվող Քիմքոնին նրա իրավաբան թեսները հայտնել է այդ մասին, ԱՄՆ-ի նախագահը սկզբից չի հավատացել այդ լուրին, կարծելով աղրիմեկյան կատակ, որից հետո միայն ընորհակալություն է հայտնել իրավաբաններին լավ աշխատանքի համար: Նախագահ Քիմքոնն այդ գործի վրա ծախսել է ավելի քան 40 մլն դոլար՝ 3 տարվա ընթացքում:

Խորհրդարանական վաղաժամկետ ընտրություններ Թուրքիայում

Ապրիլի 2-ին Թուրքիայի վարչադես Մեսուր Յըլմազը հայտարարել է, թե որոշել է վաղաժամկեց ընտրություններ հայտարարել ծրագրված ընտրություններից մեկ տարի առաջ՝ Հայտարարությունը տարվել է ծախսակողմյան հանրապետական ժողովրդական կուսակցության ծնունդների ներքո Այս կուսակցությունը եական դեր է տարել կոալիցիոն կառավարության նկատմամբ անվտահության վեարկությունը ծախսողելու գործում, սակայն որդես դայնան առաջադրել է վաղաժամկեց ընտրությունների անօկացումը Ըստ բուրգական մամուլի՝ ընտրությունները կկայանան 1999 թ. մարտին

Էղ. Շեւարդնաձես կայցելի Թուրքիա

Աղրիլի 2-ին Թուրքիայի էներգետիկայի նախարար Զումհուր Եռումերը հայտարարել է, թե աղրիլի 26-ին Թուրքիա կայցելի Վրաստանի նախագահ եղուարդ Շեւարդնածեն: Վերջինս դեմք է մասնակցի Թուրքիա-Վրաստան սահմանագծի մերձակայլում ջրամբարի եւ էլեկտրակայանի բացման արարողությանը, որին ներկա կլինեն նաև Թուրքիայի վարչապետ Մեսուր Յըլմազը եւ նախագահ Սուլեյման Նեմիրելը: Նախարարն այս հայտարությունը կատարել է Թուրքիայում գտնվող Վրաստանի էներգետիկայի նախարար Նինո Շխորածեի հետ խորհրդակցելուց եւ համագործակցության համաձայնագիր ստորագրելուց հետո Թուրքիան մտադիր է արտադրված էլեկտրաէներգիան արտահանել Վրաստան, Աղրիլի եւ Հայաստան:

-0030849--686400-

Իրվ. Բեռնարդելիք խաթառում է մասուկների աղական

թային անկասելի նահանջ են աղրում:
Ինչդես նույն է «Եխումբես» հանդեսը,
բարձրակարգ մասնագետները հաճախ
ստիլված են լինում աղրուս հայրայ-
թել ծխախոց վաճառելով: Հատեր փր-
կություն են փնտրում տարագրության
մեջ: Կասկած չկա, որ ուղենքերի ար-
տահութը ծանր հետեւաններ կունենա
մասնավորապես երկրի Իրիսոնյա փոլ-
րամասնության մեջ: Երիտասարդ Խաղ-
դեացիներից մեկն ասում է, որ իրենց
մեջ այժմ 8 աղջկան ընկնում է մեկ

Կառավարող ԲԱԱՍ կուսակցությանը:
Պետության հեղինակությունն ընկ-
նում է, մարդիկ այլեւս չեն հավատում
կուսակցության կարգախոսներին
ԲԱԱՍ-ը գոյատեսում է որպես կառուց-
քայց այլեւս չի իշխում մարդկանց մ-
թերին: Այս դայմաններում ածում է
հանցագործությունների թիվը Բաղդա-
դի Սաղդամ սիրի, Նասիրիա եւ Յո-
րիա քաղամասերում, որոնց ընակիշնե-
րը գլխավորաբես հարավային ցցան-
ներից եկած աղքատ ժիա մահմեդա-
կաններ են, ելուզակախմբերը ավելներ
են գործում: Ուսիկանները հրաժարվում
են մուտք գործել նման քաղամասեր-
նանի որ չեն ուզում իրենց կյանքը
վտանգի ենքարկել ամսական մոտ 3,3
ոուար վարձարտության դայմաններում

Հանցագործներից շատերը վայելում են իշխանությունների հովանավորությունը։ Դես Սաղման Դուսեյի մեծավորները վերահսկում են երկրի տեղ ու ռուկան, իրավ մուտք գործող սննդամբերից, տարադրամներ և վառելիքներ։ Դա է ավելի է ծանրացնում ՄԱԿ-ի բնուազգելի հետեւանիները։ Երկրում հայտնվել են նորահարուսներ, իսկ մասնավոր բժկությունը անմատչելի է բնակչության մեջ նաև համար Բրիտոնիա խղդեացիների դատրիարք Ռաֆայել Բիդավիդը Պարսից ծոցի դատերազմից հետո ՄԱԿ-ի հատաքած բնուազգելին անվանում է «իսկական ցեղասպանություն, որը վիրիսարի վճասներ է դաշնապում իրավին, մարդկանց մեջ մեօցնելով խղդահացիական դարտի զգացումը, բարոյական չափանիւնները, միտեն ու մարմինը»։

Կոմիտասի համընդիանութեածօսական գործունեության մեջ առանձնահատուկ տեղ է գրավում նրա երաժշտական գիտահետազոտական գործունեությունը. որն ընթացել է երեք հիմնական ուղղություններով. ա) Եկեղեցական երաժշտության ուսումնասիրություն, բ) Ժողովրդական-աշխարհիկ երաժշտության ուսումնասիրություն, գ) հայ միջնադարյան երաժշտանաւանների (իսակերի) եւ ծայնագրությունների ուսումնասիրություն։ Կոմիտասը ղեռելս ուսանողական տարիներին, երաժշտական դարավանդուններին զուգահեռ, զբաղվել է հետազոտական աշխատանքով։ Ենթարանում ուսանելու առաջին օրերից նրան շատ է հետաքրքրել Եկեղեցական ե-

Կոմիտսաւ q̄hsնական-հետազոտություն

րաժեքությունը, հատկապես շարականները: Եվ արդեն 1894 թվականին «Արարա» ամսագրում հրադարակում է իր առաջին հոդվածը հայ հոգեւոր երածության մասին «Դայ Եկեղեցական եղանակները» վերնագրով, ուր հասուն երածության է ենթակում հայ հոգեւոր երածությունը բացահայտելով նրա մի շարք առանձնահատկությունները: Եթե արդի հետո նույն ամսագրում լույս է տեսնում Կոմիտասի «Դայ Եկեղեցական երածությունը մթ դարում» հոդվածը եւ «Տասն եւ վեց ծայն երգեզդություն դատարագի» լուսունամբ ու բարյանը 1907-1914 թվականներին Կոմիտասը հրադարակ է հանում «Դայ Եկեղեցական եւ ժողովրդական երածության հականիւնները», «Օսար երածությանց ազդեցությունը հայ Եկեղեցական եւ աշուղական երածության վրա» եւ «Դայ Եկեղեցով առողանության նշաններուն ուրիշ» ուսումնասիրությունները: Այս ամենի միջոցով Կոմիտասը հայ երածության մեջ առաջիններ, որ ամբողջ խորությամբ բացահայտեց հայ հոգեւոր երածության էությունը: Նրանից առաջ թեև արժե իհօատակել Սահակ Ամառունու շարականներին նվիրված աշխատությունը, որի արժեալ վոր դրույթները խորացրեց եւ հստակեցրեց Կոմիտասը:

Հայ ժողովրդական-աշխարհի երածության ուսումնասիրությունը Կոմիտասին գրադարձել է իր ողջ կյանքի ընթացքում: Այս բնազավառում Կոմիտասն անվիճելիորեն առաջին լուրջ ուսումնասիրողն է որն իր բազմաթիվ հոդվածների եղասախոսությունների միջոցով («Հայ զեղջուկ երածությունը», «Հայ զեղջուկ ուրց», «Հայ մարդ ժողովածուի առաջարան», «Հայ ունի իննուրույն երածություն», «Գյուղական երգեցողության տեսակները», «Պարն ու մանուկը», եհատկաղիս «Լոռվա զութաներգ Վարդարյու զյուրի ոճով» մեծածավալ ուսումնասիրությունը վերջնականացնելու ճշեց հայ ժողովրդական երածության էականատկանիօները, երակառուցված լը, ութը չափն ու ժամանակը և վեց ժողովրդական երգի սինթեզը, երա տեղը համաօխարհային բաժօնական արվեստի անդամանում: Կոմիտասը որոշեն զյուր հայ երածության մեջ ներմուծեց այն զաղափարը, որ հայ ժողովրդական երգի հիմունը ընկած հայոց լեզուն հայերենը եւ հայուաշխարհի առանձնահատուկ բնորումը Սեծ երածության մեջ պատճենագիր է առաջանալու համար:

սանդյ Ծահկերդյանի քնութագրմամբ, Կոմիտասի տեսական աշխատությունները «վիթխարի հեռանկարներ բացին հայ ժողովրդական երաժշտության դրոբեմները զիտականորեն մշակելու համար», եւ այնուհետեւ ավելացնում է. «Առաջնական խիստ բազմադիսի տեսական, դաշտմական, ընդհանուր էսթետիկական հարցեր, Կոմիտասի աշխատությունները դարունակութ ճն բազմաթիվ ծիծ ու նօանակալի գննումներ, տաղանդավոր, համարձակ ու արդյունավետ ընդհանրացումներ» Երաժշտագետն անդրադառնալով Կոմիտասի «Էռովագութաներգը Վարդարյուց զյուտի ո-նով» աշխատությանը, գրում է. «Կոմիտասի հոդվածի ուսումնասիրությունը Լոռու գութաներգի մա-

ցել է խազերի ուսումնասիրությանը նվիրված ավարտուն-աշխատությունը։ Արժե այս առթիվ մեջ բերել Փ. Թերլեմեզյանի հետեւավկայությունը. «Կոմիտասի արխիվն օատ աննօան բաներ են դուրս եկած, որա գործերու մեծամասնությունը կորսակեր են անհոգության դաշճառով։ Դրանցից է խազերուն նվիրված ծավալուն աշխատություն մը զորս իմ սեփական աշխերով ես տեսեր եմ 1911-1915 թվերին Կոմիտասի դարակներուն մեջ»։

Սեր Արվեստի թանգարանու դահլիճանվում են 1914 թվականի Փարիզում հայ միջնադարյան խազերին նվիրված Կոմիտասի դասախոսությունների սղագրությունները։

Կոմիտասը խազերին վերաբերող հոդվածներ է հրադարակել գերմաներեն, որոնք ժամանակին լույս են տեսել Լայոցիգում։ Այնուամենա նիկ այն իիջը, որը հասել մեզ, կոմիտասագետ Ռ. Արայանը արժեթափորում է այս դես. «Կոմիտասի ծեռագրերը ուսումնասիրությունը մերերում է այն համոզման, որ նրա գրություններում ըստ շափկած հարցերը մեծ ծասամբ նշանակալից եւ կարու են։ Նրա կառիտալ աշխատության ինուսը խազերը ուսումնասիրությանը նվիրված կոմիտասի խոստացած հատուների մասին է- իւ Անդրբենու մաս նապանականությամբ հենց այդ հարցերն են դրված եղել եւ դրանց ուսումնասիրությամբ է, որ կոմիտասը ժամանակին հասել է խազային նոտագրության դաշտարանմանը»։ Խազարանության՝ բնագավառում կոմիտասի ծառայությունը շատ բարձր գնահատել նաեւ երածուագետ Ա. կողայոս Թահմիզյանը։ Դիմք ընդունելով կոմիտասի դրույթները, նրա հաջողվել է վերծանել խազերով նաև ագրված մի խանի դարձ երգել նմուշներ։

Կոմիտասը որդեսզի կարողանս
հայ երգը մարել օսարամուտ սա
րեից եւ ազդեցություններից, դե
է որ Խաջատեղյակ լիներ նաև ա
բոլոր ժողովուրդների երածուակա
արվեստին, որոնց հարեւանության
ճակատագրի բերումով, երկար ժ
մանակ ապրել, տնտեսական
մշակութային շփումներ է ունեցե
հայ ժողովուրդը։ Ճենց այդ նոր
տակով էլ Կոմիտասը խորացես
սումնասիրել է հույնների, դարսի
ների, արաբների, թուրքերի, Իրերի
Վրաց ժողովրդական երածությունը։
Բավական է նույն, որ Բեռլինու
ուսումն ավարտելիս Կոմիտասը
դիմումային աշխատանքը նվիրել
Եղական երածությանը հի
նելով Եղական երածությանը
սումնասիրությանը։ Նա իր գիտ
կան ուսումնասիրությունները
անդրադարձել է վերը հիշած ժող
ուրդների երածության տարբ
կութեանին։

Կոմիտասը իր մասնագիտական
խոսն է ասել նաեւ այնողիսի օօ
նավոր երաժիշտների մասին, ի
դիսի են Վերին, Վազները, Լի
սը. Ոչ ընդարձակ իր հոդված
ուն այն դիլուկ եւ ճշմարտացի
րեն է բնութագրել այդ մեծ արվե
տագետներին. Կոմիտաս զինական
նի վաստակը չափազանց մեծ
ինչ երաժշտագիտության զարգա-
ման գործում ոչ միայն անցյալու
այլև այսօր եւ աղազայում:

Տարած Պամուշասը թէ՞

«Фрунз Сипбұрс»

Ինչ-ինչ, բայց Գերմանիային դասական երաժշտության կատարողներով չես զարմացնի: Այդուհանդերձ, հայերն այստեղ էլ կարդանում են աննկատ լմնալ: Իսկ մարտի 22-ին Վեցլարի ենորութավոր դատանի երաժիշտը 20 րողե լարված դահեց դահլիճը, իսկ դրանից հետո ի նշան փայլուն կատարման Տրդա Զամբազյանի անունը կնիվեց «Ֆրանց Շուրեր»:

բաժանման մասնագիտացված դղրոցում (որ կաղը է ղատասում՝ նրանկիութիւն երածանոցի համար) ներկաներն առիր ունեցան նաև զարմանալու եւ ոչ միայն նրա համար, որ բացվեց թեմի եզակիների համար նախատեսված մեծ ոռյալի ծանր կափարիչը. 1997-ը Գերմանիան հոչակել է Նրանց Շուրերի տարի՝ ի ղատիվ կոմոդիտորի 100-ամյա հոբելյանի: Ուրեմն ղատահական չեւ դղրոցի սնօրենի հայտարարությունը՝ այժմ վայելիք Նրանց Շուրերին: Մազեր երկար,

ԱՆԱՐԱ ՏԻՎԱՅԻՑՅԱՆ Գիրմանիա

Էտալական մամուլը հայերի մասին

Հիւրծել զգալու զաղսնիք

ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՈՐԾՈՒՅԹՈՒՐՅԱՆ ՆՊԱՏԱ
ԿԸ ԽԱՍԱՐԱԿՈՒՐՅՈՒՆԻց մԵԿՈՒՍԱԳՎԱ
ԵՐԵՄԱՆԵՐԻՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒՐՅՈՒ ՍՊՐ
ՌԵԳՆԵԼ է, Կյանի հետ կաղը վերա
ԽԱՏԱՏԵԼ, ԻՆՉՈ ԽԱՎԱՍԱՐԱԿԸՆԵ
ՐՅՈՒՆ Պահպանելու:

ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ ԵՐԵԽԱՆԵՐՆ ԱՆԳԵՆՈՒՄ Ե
ԻԱՄԱԿԱՐՁԱՅԻՆ ԵԼ ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ԽՈ
ՐԱԳՎԱԾ ՈՍՈՒԵՄԱՄՔ ԴԱՍԸՆՔՐԱԳԵՆԵ
ՈԼՍՈՒՄՆԱՌՈՒՐՅԱՆԾ զՈՒԳԱՀԵՌ, ԵՐԵ Ե
ՐԵԽԱՆ ՀՈՒՆԻ ՄՏԱՎՈՐ ԹՈՒՎՈՒՐՅՈՒՆ, ԻՎ
ԾԱԽՏՈՒՄ Է ՆԱԵԼ ԻԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ԴՐ

«Հույսի կամուրջ»-ի շուրջ համախմբված 5-20 տարեկան անդամները ծնողների ուղեկցությամբ կենսուն են հաճախում մայրամաղամի սարքեր մասերից եւ ցցակա բնակավարերից: Նրանց թիվը 45 է:

Բացի ուսումնական դասընթացներից, մի խանի ամիս առաջ «Հոլյուդի կամուրջ» կազմակերպությունում ստեղծվեց նաև բատերախումբ, որի գործունեության վերաբերյալ հավասի ժեկություններ ստանալու համար գրացեցին ստեղծագործական այդ խմբը գեղարվեստական դեկավար եւ ուժը սույն հասնելի հասեւամի են:

- ՄԵՐ ԱՊԵՐՎ ԽՈԼԵՐԵՐԱՆԻ ԻԵՏ:

ԴԵՐ ԱՊԵՐՎԱԿԾ ՈՉ ՄԻՋԱՅՆ ՀԱՅՄԱԹ
ԴԱՄ ԵՐԵՄԱՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՊՈՒՐՅՈՒՆ
ԿԱԳՄԱԿԵՐՄԵԼՆ ՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒՐՅՈՒ
ՄԱՎՈՐԵԶԵԼՆԵԼՆ Է, ԱՍԱԳ ՆԱ, ԱՅԼ ԵՐԱԾ
ԲԵ՛Մ ԻՆԵԼՈՎ ՆԱԽԱՊԱՉԱՐՈՒՄՆԵՐԻ
ԱԳԱՏԵԼԾ ԵՒ ՍԵՒԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՈՒՆ
ԿՈՒՐՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՐԱՆԵԼԾ ԹՎՈՒՄ ԵՐ, Պ
ՀԱՅ ԴԺՎԱՐ ԿԻՒՆԵՐ ԻՆԵԱԿՆԵՐՈՎ, ՀԱ
ԺԱՍԱԱՎԱԼՆԵՐՈՎ ԵՐԵՄԱՆԵՐԵՐԻՆ ՏԵ

մորութավոր դատանի երաժիշտը 20
րողե լարված դահեց դահլիճը. իսկ
դրանից հետո ի նշան փայլուն կա-
տառման Տրդա Զամբազյանի անունը
կնիվեց «Նրանց Շուրեւ»:

Երաժշտական դղրոցների միջեւ
անցկացվող ամենամյա մրցույթներին
Տարեկիցների մեջ Տրդատն առաջնաւ-
րյուն բազմից է Վեցրել։ Մրցույթնե-
րից մեկի ժամանակ մասնակիցները
բառը են գնահատել նրա կատարմամբ
ինչած Արամ Խաչատրյանի ստեղծա-
գործությունները։ Ավելացնենք, որ Տր-
դատը Երաժշտական դղրոցների գավակ
է, հայրը Եղահան է, իսկ մայրը՝ դաշ-
նակահարուիհի։

ԱՅԱՍՏԻ ՏՐԴԱՑՈՅՑ
ՊԵՐՄԱՆԻՒ

Գերմանիա

